

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 2020/XX – Boekhoudkundige verwerking van fusies tussen vennootschappen

Ontwerpadvies van 18 november 2020

I. Inleiding

1. Naar aanleiding van de aanneming van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna: WVV), wenst de Commissie voor boekhoudkundige normen haar adviezen inzake fusies bij te werken om zo rekening te houden met, enerzijds, de schrapping van het kapitaalbegrip bij de coöperatieve en besloten vennootschappen en, anderzijds, de invoering van een regeling voor fusies van verenigingen en stichtingen gebaseerd op de regeling die toepasbaar is op vennootschappen.

2. Hoewel het toepassingsgebied van de wetgeving over fusies alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid omvat, richt onderhavig advies zich voornamelijk op kwesties die naar boven kunnen komen door fusies tussen de meest courante vennootschapsvormen die onder het Belgisch recht vallen (naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen). Dit advies zal later worden aangevuld met adviezen betreffende grensoverschrijdende fusies, fusies tussen verenigingen en stichtingen alsook andere reorganisatievormen¹.

Bovendien wordt enkel de fusie door overneming behandeld aangezien deze fusievorm zowel vennootschapsrechtelijk als boekhoudrechtelijk als voorbeeld dient voor de andere fusievormen.

3. In onderhavig advies wordt er eerst een definitie gegeven van fusies door overneming en wordt het continuïteitsprincipe toegelicht door middel waarvan fusies tot stand komen. Verschillende specifieke gevallen, die voornamelijk de belangrijkste uitzonderingen uitmaken op het continuïteitsprincipe, worden vervolgens toegelicht aan de hand van een aantal voorbeelden.

4. Onderhavig advies vervangt CBN-advies 2009/6.

II. Algemene principes

A. Definitie

5. In vennootschapsrechtelijk opzicht wordt een fusie door overneming gedefinieerd door de overdracht van het gehele vermogen, zowel de activa als de passiva, van één of meerdere vennootschappen (hierna: “de overgenomen vennootschap(pen)”) aan een andere bestaande vennootschap (hierna: “de overnemende vennootschap”) ten gevolge van een ontbinding zonder vereffening, waarbij de aandeelhouders van de overgenomen vennootschap(pen) aandelen in de overnemende vennootschap ontvangen en, in voorkomend geval, ook een opleg in geld².

Wanneer de overnemende vennootschap een kapitaalhoudende vennootschap is, mag het bedrag van deze opleg niet meer bedragen dan een tiende van de nominale waarde of, bij gebrek hieraan, van de

¹ Het betreft de inbreng van een bedrijfstak en een algemeenheid en verschillende soorten splitsingen, waaronder de geruisloze partiële splitsing en de grensoverschrijdende splitsing, alsook de splitsing en partiële splitsing van verenigingen en stichtingen.

² Artikel 12:2, eerste lid WVV.

fractiewaarde van de toegekende aandelen³. De fractiewaarde kan worden bekomen door het geplaatst kapitaal van de vennootschap te delen door het aantal bestaande aandelen.

In de veronderstelling dat de overnemende vennootschap geen kapitaal heeft, wordt het begrip 'fractiewaarde' gelijkgesteld met: *"de inbrengwaarde, zoals die blijkt uit de jaarrekening, van alle door de vennoten of aandeelhouders toegezegde inbrengen in geld of in natura, met uitzondering van de inbrengen in nijverheid, in voorkomend geval verhoogd met de reserves die op grond van een statutaire bepaling slechts aan de vennoten of aandeelhouders kunnen worden uitgekeerd mits een statutenwijziging, dit alles gedeeld door het aantal aandelen."*⁴. Op deze manier is de wetgever erin geslaagd de gelijkwaardigheid tussen kapitaalhoudende en kapitaallose vennootschappen te behouden.

6. De overnemende vennootschap wordt geacht de rechtspersoonlijkheid van de overgenomen vennootschap verder te zetten.

7. Bovendien wordt in het WVV met fusie door overneming gelijkgesteld, de rechtshandeling waarbij het gehele vermogen van één of meer vennootschappen, zowel de rechten als de verplichtingen, als gevolg van ontbinding zonder vereffening overgaat op een andere vennootschap, wanneer al hun aandelen en andere stemrechtverlenende effecten in handen zijn hetzij van die andere vennootschap, hetzij van tussenpersonen van die vennootschap, of van die tussenpersonen én van die vennootschap^{5,6}. In dit geval wordt geen enkel nieuw aandeel uitgegeven.

B. Toepassing van het boekhoudkundig continuïteitsprincipe

8. Indien de fusie overeenstemt met de in artikel 12:2 WVV opgenomen definitie, is het continuïteitsbeginsel dat fusieverrichtingen in vennootschapsrechtelijk opzicht kenmerkt, van toepassing bij de boekhoudkundige verwerking van de fusieverrichting⁷. Actief- en passiefbestanddelen van de overgenomen vennootschap worden aldus in de boekhouding van de overnemende vennootschap opgenomen tegen de waarde waarvoor zij voorkwamen op het tijdstip waarop de fusie boekhoudkundig wordt voltrokken. Zo komt er geen boekhoudkundige realisatie of boekhoudkundig resultaat tot stand. Het eigen vermogen wordt eveneens overgedragen tegen de waarde waarvoor het in de boekhouding voorkwam op het moment van de fusie.⁸ Er bestaan echter een aantal uitzonderingen op het boekhoudkundig continuïteitsbeginsel. Deze uitzonderingen worden uitvoerig besproken in titel III van onderhavig advies.

9. Wanneer bijgevolg de ruilwaarden op grond waarvan de ruilverhouding tussen de aandelen van de overgenomen en die van de overnemende vennootschap wordt vastgesteld, niet overeenstemmen met

³ *Ibidem*.

⁴ Artikel 12:2, tweede lid WVV.

⁵ Artikel 12:7 WVV.

⁶ Vroeger voorzag de wetgever de mogelijkheid om partiële fusies uit te voeren. Deze partiële fusies werden gedefinieerd als een fusie door overneming of gemengde fusie, *"zonder dat de overdragende vennootschappen ophouden te bestaan"* en door artikel 677 W.Venn. gelijkgesteld met een fusie door overneming of gemengde fusie. Bij de aanneming van het WVV meende de wetgever dat de partiële fusies niet goed konden worden onderscheiden van partiële splitsingen alsook van een inbreng van een algemeenheid of van een bedrijfstak en dat deze fusies aldus geen eigen realiteit hadden. Er werd dan ook geen specifieke regeling voorzien voor partiële fusies. (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, nr.54-3119/001, 298).

⁷ De Commissie wenst er aan te herinneren dat de toepassing van de continuïteitsregeling los staat van de fiscale neutraliteit van de verrichting.

⁸ Zie artikelen 3:19, §1, tweede lid, 3:56 en 3:77 van het koninklijk besluit van 29 april 2019 ter uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna: KB WVV).

de boekwaarden - zoals meestal het geval zal zijn - zullen die ruilwaarden boekhoudkundig niet tot uitdrukking worden gebracht.

Het voorgaande houdt verband met de onderscheiden aard van het waarderings- en registratiegebeuren.

Eenzijds is het duidelijk dat de waardeverhoudingen tussen de vennootschappen vóór fusie, de verhoudingen in de aandeelhouderskring na fusie bepalen. Daartoe moet worden gezocht naar een billijke ruilverhouding tussen de nieuwe aandelen van de overnemende onderneming en de bestaande aandelen van de overgenomen onderneming, wat kan uitgedrukt worden in volgende formule:

$$\frac{\text{(Ruil)waarde per aandeel van de overgenomen vennootschap}}{\text{(Ruil)waarde per aandeel van de overnemende vennootschap}} = \frac{\text{Aantal nieuwe aandelen van de overnemende vennootschap}}{\text{Aantal bestaande aandelen van de overgenomen vennootschap}}$$

Anderzijds moet het fusieproces worden verwerkt in een continuïteitsoptiek met naleving van de boekhoudprincipes. Deze laatste zorg verklaart waarom de fusieregeling ernaar streeft zoveel mogelijk te vermijden dat:

- de eigenvermogensbestanddelen van de overgenomen vennootschap in kapitaal zouden omgezet worden, wat samen met de waardecorrecties op activa en passiva zou leiden tot een gewijzigd beeld van de rendabiliteit;
- de richting van de fusie bepalend zou zijn voor haar boekhoudkundige verwerking.

10. Het boekhoudkundig continuïteitsbeginsel is eveneens van toepassing in hoofde van de vennootschap(pen) die aandeelhouder(s) is (zijn) van de overgenomen vennootschap(pen) aangezien de aandelen van de overnemende vennootschap verkregen in ruil voor de aandelen die zij in de overgenomen of gesplitste vennootschap bezat(en), bij die fusie of splitsing in haar (hun) boekhouding worden opgenomen tegen de waarde waarvoor de aandelen van de overgenomen of gesplitste vennootschap hierin op die datum stonden geboekt⁹.

III. Specifieke toepassingen

A. Overnemende en overgenomen vennootschap houden geen aandelen van elkaar. Er wordt geen opleg in geld toegekend. De overgenomen vennootschap bezit geen eigen aandelen (toepassing van artikelen 3:56, § 1 en 3:77, § 2 KB WVV).

11. De verschillende actief- en passiefbestanddelen van de overgenomen vennootschap, inclusief de bestanddelen van haar eigen vermogen, worden opgenomen in de boekhouding van de overnemende vennootschap tegen de waarde waarvoor zij in de boekhouding van de overgenomen vennootschap voorkwamen op het tijdstip als bedoeld in artikel 12:24, tweede lid, 5° WVV.

12. Wat betreft het eigen vermogen moet er aandacht worden besteed aan het feit dat de aan de fusie deelnemende vennootschappen al dan niet kapitaalhoudende vennootschappen kunnen zijn.

Indien een fusie door overneming plaatsvindt tussen twee kapitaalhoudende of twee kapitaallose vennootschappen, worden de verschillende posten van het eigen vermogen (kapitaal, inbreng, herwaarderingsmeerwaarden, reserves, overgedragen resultaat en kapitaalsubsidies) bij elkaar opgeteld.

⁹ Artikel 3:19, § 1, tweede lid KB WVV.

In het geval van een overname van een kapitaalhoudende vennootschap door een kapitaallose vennootschap, wordt het kapitaal van de overgenomen vennootschap omgezet in beschikbare of onbeschikbare inbreng¹⁰, terwijl de posten die volgen het voorwerp uitmaken van een loutere optelling.

Wanneer een kapitaalhoudende vennootschap daarentegen een kapitaallose vennootschap overneemt, wordt de inbreng van de overgenomen vennootschap niet noodzakelijk omgezet in kapitaal. Het kapitaal kan op de balans evengoed onder de post *Andere* bij de inbreng buiten kapitaal worden gevoegd.

13. De overgenomen vennootschap kan vóór de fusie waardecorrecties doorvoeren. Deze waardecorrecties moeten, in dit geval, voldoen aan de bepalingen van het gemeen boekhoudrecht.

14. Bovendien kan de uit de fusie voortvloeiende verhoging van het kapitaal of van de inbreng van de overnemende vennootschap worden aangepast rekening houdend met de ruilverhouding en de nominale of fractiewaarde van de als vergoeding toegekende aandelen overeenkomstig artikel 3:77, § 2 KB WVV. Deze situaties worden hieronder toegelicht in punten 1.1 en 1.2.

1. De verhoging van het kapitaal of van de inbreng leidt niet tot een aanpassing (artikel 3:77, § 2 KB WVV wordt niet toegepast)

15. De verhoging van het kapitaal of van de inbreng leidt niet tot een aanpassing wanneer:

- a) het kapitaal van de overnemende vennootschap vertegenwoordigd wordt door aandelen zonder nominale waarde (deze hypothese heeft sinds 1 januari 2020 enkel betrekking op kapitaalhoudende vennootschappen¹¹);
- b) het bestuursorgaan / de aandeelhouders niet heeft / hebben aangegeven de fractiewaarde van de aandelen te willen behouden (deze hypothese heeft betrekking op zowel de kapitaalhoudende vennootschappen als de kapitaallose vennootschappen).

16. Indien één van de bovenstaande gevallen zich voordoet, zal het optellen van het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap bij dat van de overnemende vennootschap tot gevolg hebben dat, rekening houdend met de toegepaste ruilverhouding, de fractiewaarde van de aandelen van de overnemende vennootschap door de fusie zal gewijzigd worden in de ene of de andere richting. Deze wijziging is zonder betekenis voor de boekhoudkundige verwerking van de verrichting, zoals wordt aangegeven door volgend voorbeeld:

Voorbeeld 1:

In de balansen die volgen, worden de bedragen uitgedrukt in duizend euro en wordt het aantal aandelen vermeld in eenheden. Om de voorbeelden eenvoudig te houden, wordt de wettelijke reserve buiten beschouwing gelaten.

¹⁰ Voor de te verrichten boekingen verwijst de Commissie naar CBN-advies 2019/14 – Van een kapitaalhoudende BVBA naar een kapitaallose BV.

¹¹ Wegens het schrappen van het kapitaalbegrip, is het begrip 'nominale waarde van aandelen' verdwenen voor besloten vennootschappen. Dit wordt eveneens aangegeven door het verdwijnen van artikel 238 W.Venn. (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, nr.54-3119/001, 140).

Balans A

Vaste activa	3.080	Inbreng / Kapitaal ¹²	1.800
Vlottende activa	1.610	Reserves	1.670
			<u>3.470</u>
		Voorzieningen	400
		Schulden	820
	<u>4.690</u>		<u>4.690</u>

Aantal aandelen A: 1.200 zonder nominale waarde
 Overeengekomen ruilwaarde van vennootschap A: 3.750.000
 Ruilwaarde per aandeel A: $3.750.000/1.200 = 3.125$

Balans B

Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	5.720	Reserves	8.900
			<u>12.900</u>
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	<u>18.380</u>		<u>18.380</u>

Aantal aandelen B: 2.000 zonder nominale waarde
 Overeengekomen ruilwaarde van vennootschap B: 12.500.000
 Ruilwaarde per aandeel B: $12.500.000/2.000 = 6.250$

Naar aanleiding van de fusie waarbij vennootschap A vennootschap B overneemt, worden de 2.000 aandelen B omgeruild tegen 4.000 nieuwe aandelen A, m.a.w. er wordt een ruilverhouding toegepast waarbij 1 aandeel B wordt omgeruild tegen 2 nieuwe aandelen A.

Indien vennootschap B vennootschap A overneemt, worden naar aanleiding van de fusie 1.200 aandelen A omgeruild tegen 600 nieuwe aandelen B, m.a.w. er wordt een ruilverhouding toegepast waarbij 2 aandelen A worden omgeruild tegen 1 nieuw aandeel B.

¹² Hoewel het begrip 'Inbreng' in het schema van de jaarrekening wordt gebruikt voor zowel kapitaalhoudende als kapitaallose vennootschappen, verkiest de Commissie in de voorbeelden van onderhavig advies de begrippen 'inbreng' en 'kapitaal' te gebruiken (dit zijn de begrippen waar naar verwezen wordt in het KB WVV).

Balans A + B of B + A

Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
3.080 + 12.660 =	15.740	1.800 + 4.000 =	5.800
Vlottende activa		Reserves	
1.610 + 5.720 =	7.330	1.670 + 8.900 =	10.570
			<u>16.370</u>
		Voorzieningen	
		400 + 1.680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	4.620
	<u>23.070</u>		<u>23.070</u>

Er kan worden vastgesteld dat een fusie door overneming van B, boekhoudkundig tot hetzelfde resultaat leidt als een fusie door overneming van A.

Hierbij moet evenwel worden opgemerkt dat wanneer A de overnemende vennootschap is, de uitgifte van de nieuwe aandelen gebeurt beneden de fractiewaarde ($[4.000.000/4.000] = 1.000$ per nieuw aandeel t.a.v. $1.800.000/1.200 = 1.500$ per bestaand aandeel). In dit geval is artikel 7:179 WvV inzake de verplichting om een beoordelingsverslag op te maken bij een kapitaalverhoging in een naamloze vennootschap niet van toepassing.¹³

2. De verhoging van het kapitaal of van de inbreng van de overnemende vennootschap leidt tot een aanpassing (toepassing van artikel 3:77, § 2 KB WvV)

17. De verhoging van het kapitaal of van de inbrengen van de overnemende vennootschap leidt tot een aanpassing wanneer:

- het kapitaal van de overnemende vennootschap volledig of gedeeltelijk vertegenwoordigd wordt door aandelen met nominale waarde (deze hypothese heeft enkel betrekking op kapitaalhoudende vennootschappen);
- het bestuursorgaan / de aandeelhouders de fractiewaarde van de aandelen wenst / wensen te behouden (deze hypothese heeft betrekking op zowel kapitaalhoudende als kapitaallose vennootschappen).

In de in punt a) toegelichte situatie zal de nominale waarde niet worden beïnvloed door de fusie. De nominale waarde van een nieuw aandeel zal dan per definitie overeenstemmen met de nominale waarde van een bestand aandeel van de overnemende vennootschap.

¹³ Zie artikel 12:25, derde lid, artikel 12:26, § 2 en artikel 12:53, § 2 WvV.

In de in punt b) toegelichte situatie worden de aandelen van de overnemende vennootschap die werden uitgegeven in ruil voor de aandelen van de overgenomen vennootschap, vóór de fusie uitgegeven tegen fractiewaarde.

In beide gevallen staat het bedrag waarmee het kapitaal van de overnemende vennootschap wordt verhoogd, niet noodzakelijk in verband met het kapitaalbedrag van de overgenomen vennootschap. Het is immers de ruilverhouding die het aantal nieuw uit te geven aandelen bepaalt en, door vermenigvuldiging met de nominale waarde van de uitgegeven aandelen, ook het bedrag van de kapitaalverhoging.

18. Meestal zal het kapitaal van de overgenomen vennootschap dan ook niet overeenstemmen met het bedrag van de kapitaalverhoging bij de overnemende vennootschap en zijn volgende correcties nodig (toepassing van artikel 3:77, § 2 KB WvV):

- is het bedrag waarmee het kapitaal van de overnemende vennootschap wordt verhoogd, groter dan het kapitaal van de overgenomen vennootschap, dan wordt het verschil onttrokken aan de andere eigenvermogensbestanddelen volgens de regels vastgesteld door de algemene vergadering die tot fusie besluit;
- in het tegenovergestelde geval wordt het verschil geboekt als uitgiftepremie of als inbreng.

Voorbeeld 2 : de gegevens van voorbeeld 1 worden hernomen

Balans A			
Vaste activa	3.080	Inbreng / Kapitaal	1.800
Vlottende activa	1.610	Reserves	1.670
			3.470
		Vorzieningen	400
		Schulden	820
	4.690		4.690

Aantal aandelen A: 1.200, waarvan de nominale waarde of de fractiewaarde 1.500 bedraagt

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	5.720	Reserves	8.900
			12.900
		Vorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	18.380		18.380

Aantal aandelen B: 2.000, met nominale waarde of fractiewaarde 2.000

Ruilverhouding: 2 A = 1 B

2.1. A neemt B over met behoud van de nominale waarde van de aandelen A

2 A = 1 B => creatie van 2.000 x 2 = 4.000 nieuwe aandelen A met nominale of fractiewaarde 1.500.

Het kapitaal van A wordt dus verhoogd met $4.000 \times 1.500 = 6.000.000$ d.i. 2.000.000 meer dan het kapitaal van B. Dit verschil wordt onttrokken aan de reserves van B, op de wijze beslist door de algemene vergadering die tot fusie besluit.

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
$3.080 + 12.660 =$	15.740	$1.800 + 4.000 + \mathbf{2.000} =$	7.800
Vlottende activa		Reserves	
$1.610 + 5.720 =$	7.330	$1.670 + 8.900 - \mathbf{2.000} =$	<u>8.570</u>
			16.370
		Voorzieningen	
		$400 + 1.680 =$	2.080
		Schulden	
		$820 + 3.800 =$	<u>4.620</u>
	<u>23.070</u>		23.070

2.2. B neemt A over met behoud van de nominale waarde van de aandelen B

$2 A = 1 B \Rightarrow$ creatie van $1.200 \times 1/2 = 600$ nieuwe aandelen B met nominale of fractiewaarde 2.000.

Het kapitaal van B wordt dus verhoogd met $600 \times 2.000 = 1.200.000$ d.i. 600.000 minder dan het kapitaal van A. Dit verschil wordt geboekt als uitgiftepremie.

Balans B + A			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
$3.080 + 12.660 =$	15.740	$4.000 + 1.800 - \mathbf{600} =$	5.200
Vlottende activa		Uitgiftepremie + $\mathbf{600} =$	600
$1.610 + 5.720 =$	7.330	Reserves	
		$8.900 + 1.670$	<u>10.570</u>
			16.370
		Voorzieningen	
		$1.680 + 400 =$	2.080
		Schulden	
		$3.800 + 820 =$	<u>4.620</u>
	<u>23.070</u>		23.070

3. Kosten en opbrengsten van de overgenomen vennootschap

19. Wat kosten en opbrengsten van de overgenomen vennootschap betreft, wordt in het WVV bepaald dat:

- het fusievoorstel de datum vermeldt vanaf wanneer de handelingen van de overgenomen vennootschap boekhoudkundig worden geacht te zijn verricht voor rekening van de overnemende vennootschap (artikel 12:24, tweede lid, 5°, WVV)¹⁴;

¹⁴ Sedert de inwerkingtreding van het WVV, kan deze datum niet vallen vóór de eerste dag na de afsluiting van het boekjaar waarvoor de jaarrekening reeds werd goedgekeurd van de bij de verrichting betrokken vennootschappen (artikel 12:24, tweede lid, 5° WVV, *in fine*).

- de jaarrekening van de overgenomen vennootschap die het fusietijdstip voorafgaat, de verrichtingen bevat van de periode begrepen tussen de datum van de laatste jaarafsluiting en de datum van de boekhoudkundige retroactiviteit zoals bedoeld in het vorige punt.

Hieruit volgt dat:

- de kosten en opbrengsten van de overgenomen vennootschap die betrekking hebben op de periode vóór de boekhoudkundige retroactiviteit, opgenomen worden in de laatste jaarrekening van de overgenomen vennootschap;
- de kosten en opbrengsten van de overgenomen vennootschap die betrekking hebben op de periode van boekhoudkundige retroactiviteit, opgenomen worden in de jaarrekening van de overnemende vennootschap.

B. Overnemende en overgenomen vennootschap houden geen aandelen van elkaar. Er wordt geen opleg in geld toegekend. De overgenomen vennootschap bezit eigen aandelen (toepassing van artikel 3:77, § 4 KB WVV)

20. Artikel 12:34, § 2, 2° WVV bepaalt dat er geen aandelen van de overnemende vennootschap kunnen worden omgewisseld voor aandelen van de overgenomen vennootschap die worden gehouden door de overgenomen vennootschap zelf.

Bijgevolg verdwijnen bij fusie de eigen aandelen gehouden door de overgenomen vennootschap¹⁵ en wordt haar eigen vermogen verminderd ten belope van de boekwaarde van deze aandelen.

21. Werd bij inkoop een onbeschikbare reserve voor eigen aandelen gevormd, dan wordt de eigenvermogensvermindering toegerekend aan deze reserve. Werd met overtreding van artikelen 5:148, § 2, eerste lid en 7:217, § 2 WVV geen onbeschikbare reserve gevormd, dan moet de in artikelen 5:148, § 2, tweede lid en 7:219, § 3 WVV bepaalde toerekening worden gevolgd: eerst worden de beschikbare reserves verminderd en, bij gebrek aan dergelijke reserves, het kapitaal.

Voorbeeld 3: zelfde gegevens als in voorbeeld 1, met als verschil dat B 10 % eigen aandelen bezit met een boekwaarde van 1.300.000. A (aandelen zonder nominale waarde) neemt B over.

Balans A			
Vaste activa	3.080	Inbreng / Kapitaal	1.800
Vlottende activa	1.610	Reserves	<u>1.670</u>
			3.470
		Voorzieningen	400
		Schulden	<u>820</u>
	<u>4.690</u>		4.690

¹⁵ Artikel 3:77, § 1 WVV.

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	4.420	Onbeschikbare reserves voor	
Eigen aandelen	1.300	Eigen aandelen	1.300
		Beschikbare reserves	7.600
			<u>12.900</u>
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	<u>18.380</u>		<u>18.380</u>

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
3.080 + 12.660 =	15.740	1.800 + 4.000 =	5.800
Vlottende activa		Reserves	
1.610 + 4.420 =	6.030	1.670 + 7.600 + 1.300	
		- 1.300 =	<u>9.270</u>
			15.070
		Voorzieningen	
		400 + 1.680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	<u>4.620</u>
	<u>21.770</u>		<u>21.770</u>

C. Overnemende en overgenomen vennootschap houden geen aandelen van elkaar. De overgenomen vennootschap bezit geen eigen aandelen. Er wordt een opleg in geld toegekend (toepassing van artikel 3:77, § 3 KB WVV)

22. Artikel 12:2 WVV stelt dat een opleg in geld kan worden toegekend die niet meer mag bedragen dan een tiende van de nominale of, bij gebreke van nominale waarde, van de fractiewaarde van de toegekende aandelen.

23. Boekhoudkundig wordt de toegekende opleg geacht onttrokken te zijn aan het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap. Deze onttrekking gebeurt op de wijze vastgesteld door de algemene vergadering die tot fusie besluit en kan slechts betrekking hebben op voor uitkering vatbare bedragen.

Is er geen beslissing van de algemene vergadering, dan gebeurt de onttrekking, in volgorde, aan de overgedragen winst, de beschikbare reserves en de overige reserves die volgens de wet en/of de statuten kunnen uitgekeerd worden.

Voorbeeld 4: zelfde gegevens als in voorbeeld 1. A neemt B over maar geeft 3.904 nieuwe aandelen uit en kent een opleg in geld toe van 300.000.

Balans A			
Vaste activa	3.080	Inbreng / Kapitaal	1.800
Vlottende activa	1.610	Reserves	<u>1.670</u>
			3.470
		Voorzieningen	400
		Schulden	<u>820</u>
	<u>4.690</u>		4.690

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	5.720	Reserves	<u>8.900</u>
			12.900
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	<u>3.800</u>
	<u>18.380</u>		18.380

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
3.080 + 12.660 =	15.740	1.800 + 4.000 =	5.800
Vlottende activa		Reserves	
1.610 + 5.720 - 300 =	7.030	1.670 + 8.900 - 300 =	<u>10.270</u>
			16.070
		Voorzieningen	
		400 + 1 680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	<u>4.620</u>
	<u>22.770</u>		22.770

D. Overnemende vennootschap bezit aandelen van de overgenomen vennootschap. Er wordt geen opleg in geld toegekend. De overgenomen vennootschap bezit geen eigen aandelen (toepassing van artikel 3:77, § 4 KB WVV)

24. Artikel 12:34, § 2, 1° WVV bepaalt dat er geen aandelen van de overnemende vennootschap kunnen worden toegekend in ruil voor aandelen van de overgenomen vennootschap die gehouden worden door de overnemende vennootschap.

In de huidige stand van het vennootschapsrecht wordt de overnemende vennootschap niet vergoed voor de aandelen die zij bezit in de overgenomen vennootschap. Bijgevolg worden voor haar aandelenpercentage in de overgenomen vennootschap geen nieuwe aandelen gecreëerd.

25. Deze regeling heeft tot gevolg dat alle actief- en passiefbestanddelen van de overgenomen vennootschap worden opgenomen in de boekhouding van de overnemende vennootschap tegen de waarde waarvoor zij in de boekhouding van de overgenomen vennootschap voorkwamen, met dien verstande evenwel dat de verschillende bestanddelen van het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap slechts worden opgenomen ten belope van de fractie die overeenstemt met de aandelen

van de overgenomen vennootschap die omgewisseld werden tegen aandelen van de overnemende vennootschap. Tegelijk wordt de boekwaarde van de deelneming verrekend met de fractie die zij vertegenwoordigt in het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap.

26. Wordt er een verschil vastgesteld tussen de boekwaarde van de aandelen in de overgenomen vennootschap en het overeenstemmende gedeelte in haar eigen vermogen, dan wordt dit verwerkt volgens zijn aard of oorsprong.

27. Hierna worden een aantal bijzondere aspecten van deze regeling toegelicht.

1. De boekwaarde van de aandelen in de overgenomen vennootschap stemt overeen met het deel dat deze aandelen vertegenwoordigen in het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap

28. Het spreekt voor zich dat deze situatie zich in de praktijk vrijwel nooit zal voordoen. Deze situatie wordt dan ook voornamelijk om didactische redenen aan de hand van onderstaand voorbeeld uitgewerkt.

Voorbeeld 5: Zelfde gegevens als in voorbeeld 1, maar A bezit 20 % van de aandelen van B, waarvan de boekwaarde overeenstemt met het aandeel in het eigen vermogen van B ($20\% \times 12.900 = 2.580$). A neemt B over.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
Deelneming B (20 %)	2.580	Reserves	1.670
Flottende activa	1.610		3.470
		Voorzieningen	400
		Schulden	820
	4.690		4.690

Aantal aandelen A: 1.200

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Flottende activa	5.720	Reserves	8.900
			12.900
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	18.380		18.380

Aantal aandelen B: 2 000

Ruilverhouding: 2 A = 1 B

A neemt B over en zou dus $2.000 \times 2 = 4.000$ nieuwe aandelen moeten creëren indien vennootschap A geen aandelen in vennootschap B zou bezitten.

Aangezien er overeenkomstig artikel 12:34, § 2, 1° WvV geen aandelen worden toegekend in ruil voor de aandelen die vennootschap A in vennootschap B bezit, creëert A slechts 3.200 (80% van 4.000) nieuwe aandelen die toegekend worden in de verhouding 2 A = 1 B.

Het aandeel in het eigen vermogen van B dat overeenstemt met het aandelenpercentage van A in B (20 % x 12.900.000) wordt verrekend met de boekwaarde van de deelneming van A in B. Dit heeft tot gevolg dat de verschillende bestanddelen van het eigen vermogen van B in principe slechts worden opgenomen ten belope van het aandelenpercentage dat niet in bezit is van A (toepassing van artikel 3:77, § 4 KB WvV).

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80% =	5.000
Deelneming B (20 %)		Reserves	
2.580 – (4.000 + 8.900) x 20% =	0	1.670 + 8.900 x 80% =	8.790
Vlottende activa		Voorzieningen	
1.610 + 5.720 =	7.330	400 + 1.680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	4.620
	20.490		20.490

29. Nochtans moet rekening worden gehouden met:

- de eventuele toepassing van artikel 3:77, § 2 KB WvV (zie hoger 1.2) bij aandelen met een nominale waarde;
- de eventueel gewijzigde fiscale kwalificatie van het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap (artikel 3:56, § 4, *in fine* KB WvV)

30. Er wordt immers opgemerkt dat, vanuit fiscaal oogpunt, de overnemende vennootschap thans in de regel de vrijgestelde reserves (die boekhoudrechtelijk met name overeenstemmen met de zogenaamde “belastingvrije” reserves) integraal overneemt, zodat de belastingheffing op het normalerwijze boekhoudkundig verdwenen gedeelte van de vrijgestelde reserves achterwege blijft.

Daarom kan er vanuit boekhoudkundig standpunt afgeweken worden van een proportionele integratie van de verschillende bestanddelen van de reserves om aldus de belastingvrije reserves van de overgenomen vennootschap bij de overnemende vennootschap te kunnen wedersamenstellen.

Voorbeeld 6: zelfde gegevens als in voorbeeld 5, maar B heeft 8.000.000 beschikbare reserves en 900.000 belastingvrije reserves. Er wordt verondersteld dat er volledige overeenstemming is tussen enerzijds de beschikbare reserves en de belaste reserves en anderzijds tussen de belastingvrije reserves en de vrijgestelde reserves.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
Deelneming B (20 %)	2.580	Beschikbare reserves	<u>1.670</u>
Vlottende activa	1.610		3.470
		Voorzieningen	400
		Schulden	<u>820</u>
	<u>4.690</u>		4.690

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	5.720	Belastingvrije reserves	900
		Beschikbare reserves	<u>8.000</u>
			12.900
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	<u>3.800</u>
	<u>18.380</u>		18.380

Indien vennootschap A vennootschap B overneemt, zou elk eigenvermogensbestanddeel van B slechts overgenomen worden ten belope van 80 %, inclusief de belastingvrije reserves.

Om dit te vermijden mag de vermindering van de (boekhoudkundige) reserves gedurende de fusie bij voorrang worden toegerekend aan andere dan de belastingvrije reserves (die boekhoudkundig overeenstemmen met de beschikbare reserves).

In dit voorbeeld zullen de 900.000 belastingvrije reserves van B volledig worden overgenomen en zal de globale vermindering toegerekend worden aan de beschikbare reserves die na de fusie 7.890.000 zullen bedragen.

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80% =	5.000
Deelneming B		Belastingvrije reserves	
2.580 - (4.000 + 900 + 8.000) x 20% =	0	0 + (900 x 80%) + 180 =	900
Vlottende activa		Beschikbare reserves	
1.610 + 5.720 =	7.330	1.670 + (8.000 x 80%) - 180 =	<u>7.890</u>
			13.790
		Voorzieningen	
		400 + 1.680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	<u>4.620</u>
	<u>20.490</u>		20.490

In dit voorbeeld volstaan de andere dan de belastingvrije reserves om de wedersamenstelling van de belastingvrije reserves mogelijk te maken. In de praktijk zal dit echter niet altijd het geval zijn.

Voorbeeld 7: B beschikt over beschikbare en belastingvrije reserves voor een bedrag van 1.000.000. A heeft 80 % van B in bezit, waardoor de deelneming van A 4.800.000 bedraagt. Het bedrag van de reserves van A is hetzelfde als dat in voorbeeld 6. Dit bedrag wordt uitsluitend samengesteld uit belastingvrije reserves, niet meer uit beschikbare reserves. De andere gegevens werden gewijzigd opdat het evenwicht tussen actief en passief zou worden behouden.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
Deelneming B (80 %)	4.800	Belastingvrije reserves	1.670
Vlottende activa	1.610		3.470
		Voorzieningen	1.540
		Schulden	1.900
	6.910		6.910

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	4.720	Belastingvrije reserves	1.000
		Beschikbare reserves	1.000
			6.000
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	11.480		11.480

Indien vennootschap A vennootschap B overneemt, zou elk eigenvermogensbestanddeel van B slechts overgenomen worden ten belope van 20 %, inclusief de belastingvrije reserves.

In dit voorbeeld zal het bedrag van de beschikbare reserves na fusie gelijk zijn aan het bedrag van de beschikbare reserves van de deelnemende vennootschappen, namelijk 200.000 (= 0 + (20 % x 1.000.000)), wat geen garantie is voor de wedersamenstelling van de reserves van A die tijdens de fusie werden vernietigd (= 800.000). De vrijgestelde reserves die definitief verloren zijn gegaan zouden met andere woorden moeten worden belast.

31. Dit probleem kan op twee verschillende methodes benaderd worden.

a) Aanrekening op de beschikbare reserves van B die worden overgedragen in het kader van de fusie en wedersamenstelling van het saldo van de vrijgestelde reserves in hoofde van A

32. In eerste instantie kunnen de belastingvrije reserves gedeeltelijk worden wedersamengesteld door aanrekening op de overgedragen beschikbare reserves op het ogenblik van de fusie (en ten belope van het bedrag van deze reserves, namelijk 200.000). Dit geeft het volgende:

Belastingvrije reserves:	400
Beschikbare reserves:	0

33. In tweede instantie kan het deel van de belastingvrije reserves dat na de fusie verrichting nog niet is wedersamengesteld, na de fusie wel worden wedersamengesteld via debitering van de resultatenrekening op de volgende manier:

<u>689</u>	Overboeking naar de belastingvrije reserves	600
	aan <u>132</u> Belastingvrije reserves	600

De openingsbalans na de fusie wordt dan als volgt opgemaakt:

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 6.760 =	7.260	1.800 + 4.000 x 20% =	2.600
Deelneming B		Belastingvrije reserves	
4.800 – (4.000 + 1.000 + 1.000) x 80 % =	0	1.670 + (1.000 x 20 %) + 200 + 600 =	2.670
Vlottende activa		Beschikbare reserves	
1.610 + 4.720 =	6.330	0 + (1.000 x 20 %) - 200 =	0
		Overgedragen verlies	- 600
			<u>4.670</u>
		Voorzieningen	
		1.540 + 1.680 =	3.220
		Schulden	
		1.900 + 3.800 =	<u>5.700</u>
	<u>13.590</u>		<u>13.590</u>

34. Om te vermijden dat de overboeking naar de belastingvrije reserves tot een kunstmatig boekhoudkundig verlies zou leiden, zal B het saldo van de vrijgestelde reserves ook kunnen wedersamenstellen door in haar boekhouding subrekeningen van rekening 10 *Kapitaal* te creëren, de ene voor de in het kapitaal geïncorporeerde vrijgestelde reserve en de andere voor de in het kapitaal geïncorporeerde negatieve belaste reserve. Voor kapitaallose vennootschappen kunnen deze subrekeningen¹⁶ gecreëerd worden binnen rekening 110 *Beschikbare inbreng buiten kapitaal*, tenzij de statuten van de overnemende vennootschap gewijzigd werden met als gevolg dat de uitkering van wedersamengestelde, vrijgestelde reserves wordt verhinderd. De Commissie benadrukt dat de voorbereidende werken stellen dat de toepassing van één van deze technieken volstaat om de naleving van de onaantastbaarheidsvoorwaarde, waar de vrijstelling van de wedersamengestelde reserves aan is onderworpen, te verzekeren¹⁷. Er moet dus geen onbeschikbare reserve worden aangelegd.

¹⁶ De Commissie wenst er op te wijzen dat het begrip 'kapitaal' verwijst naar het fiscale kapitaal. Aangezien dit begrip werd behouden, ook voor de vennootschappen die in het vennootschapsrecht als kapitaallos worden omschreven, moet de benaming van de subrekeningen voor deze vennootschappen niet worden gewijzigd.

¹⁷ Zie CBN-advies 2012/11 – Overdracht van een eigen vermogen in het kader van een fusie, splitsing of partiële splitsing in boekhoudkundige continuïteit en fiscale continuïteit en artikel 78, § 8 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen. Oorspronkelijk werden deze technieken door de wetgever opgenomen in de voorbereidende werken van de wet van 22 december 1988 houdende fiscale en andere bepalingen (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr.1608/1, 20) om de naleving van de onaantastbaarheidsvoorwaarde mogelijk te maken waar de vrijstelling

Dat geeft in het voorbeeld de volgende boeking:

10 (-)	In het kapitaal geïncorporeerde negatieve belaste reserve	600	
	aan 10 In het kapitaal geïncorporeerde vrijgestelde reserve		600

De openingsbalans na de fusie wordt dan als volgt opgemaakt:

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 6.760 =	7.260	Geplaastst kapitaal /	
		Beschikbare inbreng:	
		1.800 + (4.000 x 20 %) =	2.600
		Negatieve belaste	
		reserves	-600
		In het kapitaal	
		geïncorporeerde	
		vrijgestelde reserves	600
			<u>2.600</u>
Deelneming B		Belastingvrije reserves	
4.800 - (4.000 + 1.000 + 1.000) x		1.670 + (1.000 x 20 %) + 200 =	2.070
80 % =	0		
Vlottende activa		Beschikbare reserves	
1.610 + 4.720 =	6.330	0 + (1.000 x 20 %) - 200 =	0
		Voorzieningen	
		1.540 + 1.680 =	3.220
		Schulden	
		1.900 + 3.800 =	5.700
	<u>13.590</u>		<u>13.590</u>

van de fusie meerwaarden aan is onderworpen die worden geconstateerd bij een moeder-dochter fusie (voorbeelden 8 en 9, *infra* randnummers 39 en 42). De technieken werden nadien uitgebreid met de wedersamenstelling van vrijgestelde reserves door de wet van 11 december 2008 houdende wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 teneinde het in overeenstemming te brengen met de Richtlijn 90/434/EEG van de Raad van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor fusies, splitsingen, gedeeltelijke splitsingen, inbreng van activa en aandelenruil met betrekking tot vennootschappen uit verschillende lidstaten en voor de verplaatsing van de statutaire zetel van een SE of een SCE van een lidstaat naar een andere lidstaat, gewijzigd bij de Richtlijn 2005/19/EEG van de Raad van 17 februari 2005 (*Parl. St.*, Kamer, 2007-2008, nr.1398/001, 39-40), alsook met andere eigenvermogensbestanddelen door het koninklijk besluit van 7 november 2011 tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen.

b) *Proportionele overname van de belastingvrije reserves en de beschikbare reserves in het kader van de fusie en wedersamenstelling van het saldo van de vrijgestelde reserves in hoofde van A*

35. Het is eveneens toegelaten de boekhoudkundige reserves zonder toerekening over te dragen in het kader van de fusie.

In dit geval worden de op het ogenblik van de fusie aan A overgedragen boekhoudkundige reserves als volgt weergegeven:

Belastingvrije reserves 200

Beschikbare reserves 200

36. Het deel van de belastingvrije reserves dat na de fusie verrichting nog steeds niet is wedersamengesteld, kan na de fusie wel worden wedersamengesteld via debitering van de resultatenrekening door middel van volgende correctieboeking:

689 Overboeking naar de belastingvrije reserves			800
aan	132	Belastingvrije reserves	800

Zoals vermeld in punt a) zal A het saldo van de vrijgestelde reserves ook kunnen wedersamenstellen door in haar boekhouding subrekeningen van rekening 10 *Kapitaal* of van rekening 110 *Beschikbare inbreng buiten kapitaal* te creëren, de ene voor de in het kapitaal geïncorporeerde vrijgestelde reserve en de andere voor de in het kapitaal geïncorporeerde negatieve belaste reserve (zie supra, randnummer 34).

Dat geeft in het voorbeeld de volgende boeking:

10 (-) In het kapitaal geïncorporeerde negatieve belaste reserve		800	
aan	10	In het kapitaal geïncorporeerde vrijgestelde reserve	800

2. De boekwaarde van de aandelen in de overgenomen vennootschap stemt niet overeen met het aandeel in haar eigen vermogen (artikel 3:77, § 5 KB WVV)

37. Meestal zal bij fusie een verschil blijken tussen de boekwaarde van de aandelen van de overgenomen vennootschap en de fractie die zij vertegenwoordigen in het eigen vermogen. Dit verschil moet verwerkt worden volgens zijn aard of oorsprong, waarbij volgende situaties onderscheiden worden:

2.1. De boekwaarde van de aandelen in de boekhouding van de overnemende vennootschap is groter dan het overeenstemmende aandeel in het eigen vermogen.

38. Vooreerst dient nagegaan te worden of met toepassing van de gemeenrechtelijke bepalingen van het boekhoudrecht, het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap moet gecorrigeerd worden:

- artikel 3:39, § 1, derde lid en artikel 3:42, § 1, derde lid KB WVV bepalen dat aanvullende of niet-recurrente afschrijvingen moeten teruggenomen worden indien zij niet langer verantwoord blijken;

- artikelen 3:27 en 3:55 KB WvV bepalen dat waardeverminderingen en voorzieningen niet gehandhaafd mogen blijven in de mate waarin zij op het einde van het boekjaar hoger zijn dan vereist volgens een actuele beoordeling.

Het betreft hier slechts de gemeenrechtelijke waarderingsregels die ook los van elke fusie verrichting moeten toegepast worden.

Uiteraard staat het de overgenomen vennootschap ook vrij om met toepassing van de gemeenrechtelijke bepalingen van het boekhoudrecht,

- hetzij materiële of financiële vaste activa te herwaarderen wanneer hun waarde, bepaald in functie van het nut voor de vennootschap, op vaststaande en duurzame wijze uitstijgt boven de gebruikswaarde;
- hetzij afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa terug te nemen wanneer blijkt dat het voordien toegepaste afschrijvingsplan wegens gewijzigde economische of technologische omstandigheden een te snelle afschrijving tot gevolg had.

De uit deze waardeaanpassingen voortvloeiende vermogenswijziging wordt ten belope van het aandelenpercentage verrekend met de boekwaarde van de aandelen in de overgenomen onderneming.

Vervolgens dient het overblijvende verschil zoveel mogelijk toegerekend te worden aan activa met een hogere of passiva met een lagere waarde dan hun boekwaarde.

Deze waardetoerekeningen vormen de uitdrukking van bij de fusie vastgestelde actuele waarderingsverschillen. Zij worden beperkt tot het bedrag van het overblijvende fusieverschil en worden volledig verrekend met de boekwaarde van de aandelen in de overgenomen vennootschap. Zij gebeuren rechtstreeks, dus niet via de resultatenrekening.

Voorbeeld 8: de gegevens zijn dezelfde als in voorbeeld 1, behalve dat A 20 % van de aandelen van B houdt. De boekwaarde van deze aandelen ligt 65.000 hoger van het aandeel dat zij vertegenwoordigen in het eigen vermogen van B (20 % x 12.900.000 = 2.580.000). Vennootschap A neemt vennootschap B over.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
		Reserves	1.670
			<hr/> 3.470
Deelneming B (20 %)	2.645	Voorzieningen	400
Vlottende activa	1.545	Schulden	820
	<hr/> 4.690		<hr/> 4.690

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Reserves	8.900
			<hr/>
			12.900
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	<hr/>		<hr/>
	18.380		18.380

(1) Uit een actuele beoordeling blijkt dat de voorzieningen van B te hoog gewaardeerd zijn ten belope van 50.000.

Met toepassing van artikel 3:33 KB WvV wordt deze voorziening teruggebracht tot 1.630.000. Een overeenkomstig resultaat wordt geboekt.

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Reserves	8.900
		Overgedragen resultaat	50
			<hr/>
			12.950
		Voorzieningen: 1.680 - 50 =	1.630
		Schulden	3.800
	<hr/>		<hr/>
	18.380		18.380

(2) Na aanpassing van het eigen vermogen van B met toepassing van de gemeenrechtelijke boekhoudbepalingen, blijft er een verschil van 55.000 tussen de boekwaarde van de aandelen B en het aandeel in het eigen vermogen van B (20 % x 12.950.000).

Er dient dan te worden nagegaan of er een toerekening kan gebeuren aan activa met een hogere of aan passiva met een lagere waarde dan hun boekwaarde. Hierna volgen enkele toepassingen.

(2.1.) Toerekening aan een materieel vast actief

Wanneer B bijvoorbeeld 60.000 zou kunnen toerekenen aan een vast actief, dan wordt deze toerekening beperkt tot het bedrag van het resterende verschil, in casu 55.000.

Balans A + B na toerekening aan een materieel vast actief			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 + 55 =	13.215	1.800 + 4.000 x 80 % =	5.000
Deelneming B		Reserves	
2.645 - (4.000 + 8.950) x 20 % - 55 =	0	1.670 + 8.950 x 80 % =	<hr/>
			8.830
			13.830
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Voorzieningen	
Vlottende activa	1.545	400 + 1.630 =	2.030
		Schulden	
		820 + 3.800 =	<hr/>
	<hr/>		4.620
	20.480		<hr/>
			20.480

(2.2.) Toerekening aan een geactualiseerde schuld

Wanneer B bijvoorbeeld 60.000 zou kunnen toerekenen aan een schuld die wordt geactualiseerd, wordt deze toerekening beperkt tot het bedrag van het resterende verschil, in casu 55.000.

Deze blijft geboekt tegen nominale waarde. Het tot het resterende fusieverschil beperkte bedrag van het verschil tussen de nominale en de actuele waarde wordt op een overlopende rekening geboekt en wordt nadien op geactualiseerde basis in resultaat genomen (toepassing van artikel 3:77, § 5, b) KB WV).

Balans A + B na toerekening aan een geactualiseerde schuld			
Vaste activa		Inbreng	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80 % =	5.000
Deelneming B		Reserves	
2.645 - (4.000 + 8.950) x 20 % - 55 =	0	1.670 + 8.950 x 80 % =	<u>8.830</u>
			13.830
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Voorzieningen	
Flottende activa	1.545	400 + 1.630 =	2.030
Overlopende rekeningen	55	Schulden	
		820 + 3.800 =	<u>4.620</u>
	<u>20.480</u>		20.480

39. Is de boekwaarde van de aandelen na waardecorrecties en na waardeaanpassingen met toepassing van de gemeenschappelijke bepalingen van het boekhoudrecht of waardetoe-rekeningen bij fusie, nog steeds groter dan het overeenstemmende aandeel in het eigen vermogen, dan wordt dit verschil al naargelang het geval ten laste genomen door de overnemende vennootschap of geactiveerd als goodwill. De boekhoudkundige verwerking van deze situatie wordt hieronder toegelicht.

Voorbeeld 9: De gegevens zijn dezelfde als in voorbeeld 1. Er wordt geen waardecorrectie of waardeaanpassing doorgevoerd.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
		Reserves	<u>1.670</u>
			3.470
Deelneming B (20 %)	2.645	Voorzieningen	400
Flottende activa	<u>1.545</u>	Schulden	<u>820</u>
	4.690		4.690

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Reserves	<u>8.900</u>
			12.900
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	<u>3.800</u>
	<u>18.380</u>		18.380

Indien het verschil van 65.000 tussen de boekwaarde van de deelneming van A in B en het aandeel van het eigen vermogen dat deze deelneming vertegenwoordigt niet ten laste van de resultatenrekening wordt genomen, wordt er voor dit bedrag *goodwill* geboekt op het actief van A. De balans van A ziet er na fusie als volgt uit:

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80 % =	5.000
Goodwill		Reserves	
2.645 – (4.000+8.900) x 20 % =	65	1.670 + 8.900 x 80 % =	8.790
			<hr/>
			13.790
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Voorzieningen	
		400 + 1.680 =	2.080
Vlottende activa	1.545	Schulden	
		820 + 3.800 =	4.620
	<hr/>		<hr/>
	20.490		20.490

A zal als tegenpost op de passiefzijde van de balans een meerwaarde moeten boeken waarvan de vrijstelling onderworpen is aan de naleving van de onaantastbaarheidsvoorwaarde¹⁸. Aan deze voorwaarde wordt voldaan hetzij door de overboeking naar de belastingvrije reserves via de resultatenrekening van een bedrag dat gelijk is aan de geboekte *goodwill*, namelijk 90.000; hetzij door het aanleggen van een vrijgestelde reserve en een negatieve belaste reserve (*supra*, randnummers 34 tot 36 en voetnoot 16).

40. De Commissie wenst te benadrukken dat het bestuursorgaan verplicht is de boekhoudregels zoals vermeld in het koninklijk besluit na te leven en de hieruit voortvloeiende gevolgen te aanvaarden.

Het bestuursorgaan moet er dus op toezien dat, vooraleer er *goodwill* wordt geboekt, het verschil tussen, enerzijds, de waarde van de deelneming gehouden door de overnemende vennootschap in de overgenomen vennootschap en, anderzijds, het aandeel van het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap dat door deze deelneming wordt vertegenwoordigd, niet wordt toegerekend aan een onderwaardering van de activa.

Indien het bestuursorgaan er voor kiest *goodwill* te boeken ondanks de vaststelling dat er waardeverminderingen of bijkomende afschrijvingen¹⁹ moeten worden uitgevoerd, moet zij zich, naar het oordeel van de Commissie, houden aan haar oorspronkelijke beslissing en de *goodwill* verder

¹⁸ Artikel 212, derde lid van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 (hierna: WIB 92) bepaalt het volgende: “[...] meerwaarden die naar aanleiding van die verrichting worden verwezenlijkt of vastgesteld, [worden] geacht niet te zijn verwezenlijkt. Voor zover deze meerwaarden worden uitgedrukt, worden deze gelijkgesteld met de in artikel 44, § 1, 1° [WIB 92] bedoelde uitgedrukte, niet verwezenlijkte meerwaarden”. Op basis van artikel 190, tweede lid WIB 92 worden deze meerwaarden voorlopig vrijgesteld “in zoverre dat gedeelte op één of meer afzonderlijke rekeningen van het passief geboekt is en blijft en niet tot grondslag dient voor de berekening van de jaarlijkse dotatie aan de wettelijke reserve of van enige beloning of toekenning”.

¹⁹ De Commissie spreekt zich in onderhavig advies niet uit over de fiscale aftrekbaarheid van deze afschrijvingen.

afschrijven. De Commissie staat immers niet toe dat het resterende bedrag van de *goodwill*, na enkele jaren afschrijven, kan worden toegerekend aan het ondergewaardeerde actiefbestanddeel.

Indien er daarentegen waardeverminderingen of overschotten zijn ontstaan of laattijdig werden vastgesteld, zal het bestuursorgaan gebruik moeten maken van de procedure van de correctie van de jaarrekening. Hiervoor wordt verwezen naar CBN-advies 2020/12 – *Correctie van de jaarrekening*.

2.2. De boekwaarde van de aandelen in de boekhouding van de overnemende vennootschap is kleiner dan het overeenstemmende aandeel in het eigen vermogen

41. Deze situatie moet eerst worden getoetst aan de boekhoudrechtelijke bepalingen om na te gaan of het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap niet is overgewaardeerd :

- artikelen 3:39, § 1, tweede lid en 3:42, § 1, tweede lid KB WVV bepalen dat aanvullende of niet-recurrente afschrijvingen moeten geboekt worden indien wegens technische omstandigheden of wijziging van economische of technologische omstandigheden, de boekwaarde van materiële of immateriële vaste activa met beperkte gebruiksduur, hoger is dan hun gebruikswaarde voor de vennootschap;
- artikelen 3:48, tweede lid, 3:50, tweede lid en 3:53 KB WVV bepalen dat aanvullende waardeverminderingen worden geboekt om rekening te houden hetzij met de evolutie van de markt- of realisatiewaarde, hetzij met de risico's inherent aan de aard van de betrokken producten of gevoerde activiteit;
- artikel 3:11, eerste lid KB WVV verplicht om rekening te houden met alle voorzienbare risico's.

42. Indien het vastgestelde fusieverschil niet kan worden weggewerkt door toepassing van voormelde bepalingen, wordt dit ondergebracht op de resultatenrekening van de overnemende vennootschap. De overnemende vennootschap zal naar aanleiding van de fusie immers een nettoactief hebben dat groter zal zijn dan de boekwaarde van de betrokken aandelen.

Voorbeeld 10: zelfde gegevens als in voorbeeld 1. De deelneming van A in B bedraagt 2.490.000 en ligt 90.000 lager dan het aandeel van het eigen vermogen van B dat deze deelneming vertegenwoordigt, ofwel $20\% \times 12.900 = 2.580.000$.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
		Reserves	1.670
			<u>3.470</u>
Deelneming B (20 %)	2.490	Voorzieningen	245
Vlottende activa	<u>1.545</u>	Schulden	<u>820</u>
	4.535		4.535

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Reserves	8.950
			<u>12.950</u>
		Voorzieningen	1.630
		Schulden	<u>3.800</u>
	<u>18.380</u>		18.380

43. Het consolidatieverschil dat voortvloeit uit bovenvermeld verschil moet dus in resultaat worden genomen. maakt dit bedrag intrinsiek een meerwaarde uit, daarom wordt het over het algemeen ook gekwalificeerd als een fusie meerwaarde. Deze meerwaarde kan worden ondergebracht op een afzonderlijke passiefrekening om tegemoet te komen aan de onaantastbaarheidsvoorwaarde die essentieel is voor de voorlopige vrijstelling ervan (*supra*, randnummers 34 tot 36).

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80 % =	5.000
Vorderingen op meer dan één jaar	5.720	Reserves	
		1.670 + 8.950 x 80 % =	8.830
		Fusie meerwaarde	90
			<u>13.920</u>
Vlottende activa	1.545	Voorzieningen	
		255 + 1.630 =	1.885
		Schulden	
		820 + 3.800 =	4.620
	<u>20.425</u>		<u>20.425</u>

3. Kapitaalsubsidies en herwaarderingsmeerwaarden

3.1. Kapitaalsubsidies

44. Artikel 3:77, § 4 KB WvV bepaalt dat de verschillende bestanddelen van het eigen vermogen van de overgenomen vennootschap slechts worden opgenomen bij de overnemende vennootschap ten belope van de fractie die overeenstemt met de aandelen die omgeruild worden.

Bijgevolg verdwijnen bij fusie ook de kapitaalsubsidies van de overgenomen vennootschap ten belope van het deelnemingspercentage van de overnemende in de overgenomen vennootschap.

De uitgestelde belastingen die betrekking hebben op de kapitaalsubsidies van de overgenomen vennootschap, worden opgenomen in de boekhouding van de overnemende vennootschap om de belastingen op deze subsidies te dekken.

Voorbeeld 11: zelfde gegevens als in voorbeeld 5, behalve dat B kapitaalsubsidies ontving van 1.000.000 (de belastingvoet bedraagt 25 %).

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
Deelneming B (20 %)	2.580	Reserves	<u>1.670</u>
Vlottende activa	1.610		3.470
		Voorzieningen	400
		Schulden	<u>820</u>
	<u>4.690</u>		4.690

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	5.720	Reserves	8.200
		Kapitaalsubsidies	750
			12.950
		Uitgestelde belastingen	250
		Voorzieningen	1.380
		Schulden	3.800
	18.380		18.380

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80 % =	5.000
Deelneming B		Reserves	
2.580 - (4.000 + 8.200 + 700) x 20 %		1.670 + 8.200 x 80 % =	8.230
=	0		
Vlottende activa		Kapitaalsubsidies	
1.610 + 5.720 =	7.320	750 x 80 % =	600
			13.830
		Voorzieningen	
		400 + 1.380 =	1.780
		Uitgestelde belastingen	250
		Schulden	
		820 + 3.800 =	4.620
	20.480		20.480

3.2. Herwaarderingsmeerwaarden

45. Net zoals de kapitaalsubsidies verdwijnen bij fusie ook de herwaarderingsmeerwaarden van de overgenomen vennootschap ten belope van het deelnemingspercentage van de overnemende in de overgenomen vennootschap.

Wordt het geherwaardeerde actief vervreemd dan zal rekening worden gehouden met het bij de fusie « verrekende » gedeelte van de herwaarderingsmeerwaarde.

Voorbeeld 12: zelfde gegevens als in voorbeeld 5, B heeft een gebouw met aanschaffingsprijs 400.000 dat werd geherwaardeerd ten belope van 600.000.

Balans A			
Vaste activa	500	Inbreng / Kapitaal	1.800
Deelneming B (20 %)	2.580	Reserves	1.670
Vlottende activa	1.610		3.470
		Voorzieningen	400
		Schulden	820
	4.690		4.690

Balans B			
Vaste activa	12.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Vlottende activa	5.720	Reserves	8.300
		Herwaarderingsmeerwaarden	600
			<u>12.900</u>
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	<u>3.800</u>
	<u>18.380</u>		<u>18.380</u>

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
500 + 12.660 =	13.160	1.800 + 4.000 x 80 % =	5.000
Deelneming B		Reserves	
2.580 – (4.000 + 8.300 + 600) x 20% =	0	1.670 + 8.300 x 80 % =	8.310
Vlottende activa		Herwaarderingsmeerwaarden	
1.610 + 5.720 =	7.330	600 x 80 % =	480
			<u>13.790</u>
		Voorzieningen	
		400 + 1.680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	<u>4.620</u>
	<u>20.490</u>		<u>20.490</u>

Indien het geherwaardeerde gebouw (met aanschaffingsprijs van 400.000) voor 1.000.000 wordt verkocht, dan wordt een meerwaarde geboekt van 480.000.

<u>416</u>	Diverse vorderingen	1.000.000	
<u>121</u>	Herwaarderingsmeerwaarden	480.000	
	aan <u>221</u> Gebouwen		400.000
	<u>228</u> Geboekte meerwaarde op gebouwen		600.000
	<u>763</u> Meerwaarden op realisatie van vaste activa		480.000

120.000 (d.i. 20 % van de oorspronkelijke herwaarderingsmeerwaarde van 600.000) werd bij fusie verrekend met de aanschaffingswaarde van de deelneming in vennootschap B.

3.3. Wedersamenstelling van het boekhoudkundig verdwenen gedeelte van de kapitaalsubsidies en herwaarderingsmeerwaarden

46. Teneinde een overeenstemming te bereiken met de fiscale verminderingsregels, zal de vennootschap er doorgaans voor opteren om het aldus boekhoudkundig verdwenen gedeelte van de kapitaalsubsidies of herwaarderingsmeerwaarden onmiddellijk na de fusie terug weder samen te stellen. Deze wedersamenstelling kan dan als een mutatie binnen het eigen vermogen gebeuren door middel van de volgende correctieboekingen :

Voorbeeld 11 (vervolg):

<u>133</u>	Beschikbare reserves	150	
	aan <u>15</u>	Kapitaalsubsidies	150

Voorbeeld 12 (vervolg):

<u>133</u>	Beschikbare reserves	120	
	aan <u>121</u>	Herwaarderingsmeerwaarden	120

47. Indien de beschikbare reserves niet voldoen om de wedersamenstelling van kapitaalsubsidies of herwaarderingsmeerwaarden mogelijk te maken, mag de correctieboeking eveneens worden aangerekend op de resultatenrekening, op rekening 10 *Kapitaal* of op rekening 110 *Beschikbare inbreng buiten kapitaal* door het creëren van een in het kapitaal geïncorporeerde vrijgestelde reserve en een in het kapitaal geïncorporeerde negatieve reserve (cf. *randnummers 34 tot 36*). Net zoals het geval is bij de belastingvrije reserves, hangt het bedrag dat wordt wedersamengesteld door één van de hiervoor genoemde posten af van het bedrag van de beschikbare reserves en van de aanrekening vóór de fusie op de beschikbare reserves van een deel van de weder samen te stellen kapitaalsubsidies / herwaarderingsmeerwaarden.

E. Overgenomen vennootschap bezit aandelen van de overnemende vennootschap. Er wordt geen opleg in geld toegekend. De overgenomen vennootschap bezit geen eigen aandelen

48. Zoals hierboven werd vermeld (in punten 2. en 4.), bepaalt artikel 12:34, § 2 WVV dat er geen omwisseling plaatsvindt van aandelen van de overnemende vennootschap tegen aandelen van de overgenomen vennootschap die gehouden worden door de overnemende vennootschap of door de overgenomen vennootschap zelf. Dit verbod wordt geconcretiseerd door de opheffing van de aandelen van de overgenomen vennootschap.

49. Er werd echter geen enkele regeling voorzien voor de aandelen van de overnemende vennootschap die gehouden worden door de overgenomen vennootschap in het geval er een fusie ontstaat.

50. In dergelijk geval worden bij de fusie de aandelen dus opgenomen en geboekt op de actiefzijde van de balans van de overnemende vennootschap ten gevolge van de overdracht onder algemene titel van alle activa en passiva. Hierbij moet worden verwezen naar de regeling betreffende de verkrijging van eigen aandelen.

Artikelen 5:148, § 2, eerste lid, en 7:217, § 2 WVV bepalen dat wanneer een vennootschap eigen aandelen verkrijgt, een onbeschikbare reserve moet worden aangelegd die gelijk is aan de waarde waarvoor deze aandelen in de inventaris van de overnemende vennootschap ingeschreven zijn.²⁰ Deze onbeschikbare reserve moet in de rekeningen worden behouden zolang de aandelen zijn opgenomen op de actiefzijde van de balans.

²⁰ In het geval de overnemende vennootschap een NV is en de overgenomen vennootschap één van haar dochterondernemingen, moet bij dit bedrag de waarde worden opgeteld waarvoor deze dochteronderneming haar aandelen heeft verkregen.

51. In het Wetboek van Vennootschappen werd er bepaald dat de nominale waarde of de fractiewaarde van niet-vervreemde aandelen bij het verstrijken van bovenstaande termijn hoogstens 20 % van het geplaatste kapitaal mocht bedragen (zie artikelen 324, tweede lid en 622, § 2, tweede lid, 4° W.Venn.). Sedert de inwerkingtreding van het WVV wordt er geen limiet meer opgelegd wat betreft de waarde van de deelneming die kan worden verkregen. In fiscaal opzicht blijft de limiet bestaan om zo de fiscale neutraliteit van het WVV te garanderen.

Voorbeeld 13: zelfde gegevens als in voorbeeld 1, B bezit 50 % van de aandelen van A. A neemt B over.

Balans A			
Vaste activa	3.080	Inbreng / Kapitaal	1.800
Vlottende activa	1.610	Reserves	1.670
			<u>3.470</u>
		Voorzieningen	400
		Schulden	820
	<u>4.690</u>		<u>4.690</u>
Balans B			
Vaste activa	10.660	Inbreng / Kapitaal	4.000
Deelneming A (50 %)	2.000	Reserves	8.900
Vlottende activa	5.720		<u>12.900</u>
		Voorzieningen	1.680
		Schulden	3.800
	<u>18.380</u>		<u>18.380</u>

Indien vennootschap A vennootschap B overneemt, een onbeschikbare reserve voor eigen aandelen aanlegt en daarna de verkregen eigen aandelen vernietigt, wordt de volgende toestand verkregen:

Balans A + B			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
3.080 + 10.660 =	13.740	1.800 + 4.000 =	5.800
Vlottende activa		Reserves	
1.610 + 5.720 =	7.330	1.670 + 8.900 - 2.000 =	<u>8.570</u>
			<u>14.370</u>
		Onbeschikbare reserve eigen aandelen	
		2.000 - 2.000	0
Eigen aandelen		Voorzieningen	
2.000 - 2.000	0	400 + 1.680 =	2.080
		Schulden	
		820 + 3.800 =	<u>4.620</u>
	<u>21.070</u>		<u>21.070</u>

Men zal opmerken dat het eigen vermogen overeenstemt met een fusie in omgekeerde richting waarbij het niet toegerekende fusieverschil ten laste wordt genomen als resultaat. Uiteraard zal ook de samenstelling van het eigen vermogen er anders uitzien.

Balans B + A			
Vaste activa		Inbreng / Kapitaal	
10.660 + 3.080 =	13.740	4.000 + 1.800 x 50 % =	4.900
Deelneming A		Reserves	
2.000 - (1.800 + 1.670) x 50 % - 265	0	8.900 + 1.670 x 50 % =	9.735
Vlottende activa		Overgedragen resultaat	<u><265></u>
5.720 + 1.610 =	7.330		14.370
		Voorzieningen	
		1.680 + 400 =	2.080
		Schulden	
		3.800 + 820 =	<u>4.620</u>
	<u>21.070</u>		<u>21.070</u>

Indien de bij de fusie betrokken vennootschappen aandelen van elkaar houden, zal de richting van de fusie dus niet neutraal zijn t.a.v. de verwerking van het verschil tussen de boekwaarde van deze aandelen en het overeenstemmende aandeel in het eigen vermogen:

Indien het gaat om:

- een fusie waarbij de overnemende onderneming aandelen houdt van de overgenomen onderneming, dan wordt dit verschil hetzij toegerekend, hetzij in resultaat genomen;
- een fusie waarbij de overgenomen onderneming aandelen houdt van de overnemende onderneming, dan gebeurt er bij vernietiging van de verkregen eigen aandelen een rechtstreekse vermogenstoerekening.